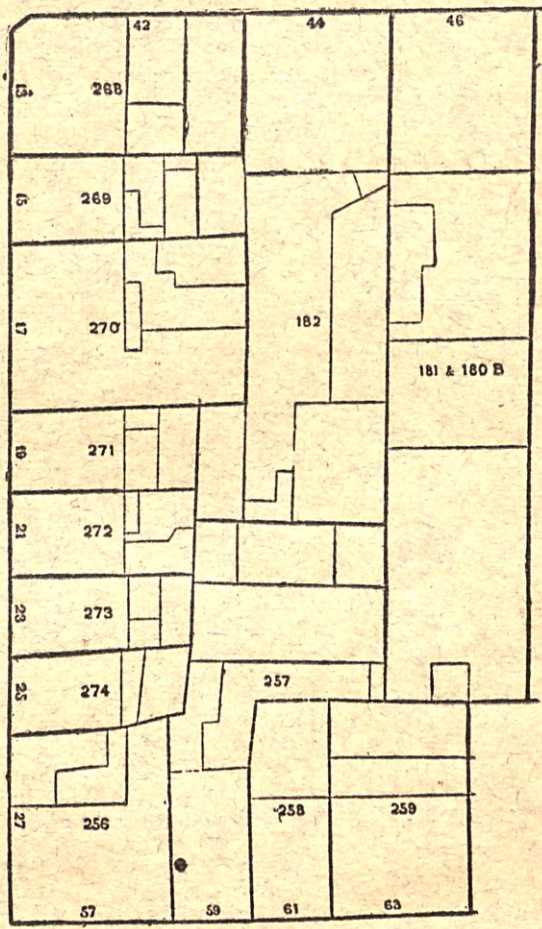

O V E R G A D E N O V E N V A N D E T

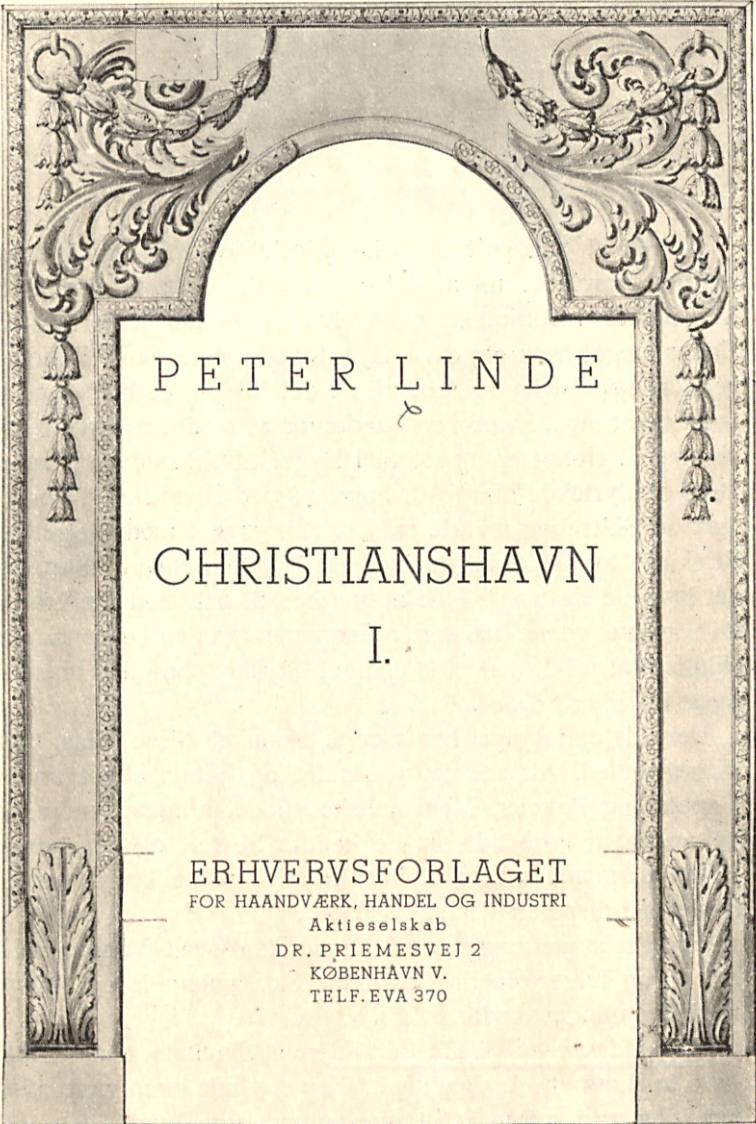
S C T . A N N Æ G A D E

D R O N N I N G E N S G A D E

KØBENHAVNS
RÅDHUSBIBLIOTEK

Mag
07.7/637 Christianus heder li

PETER LINDE

CHRISTIANSHAVN

I.

ERHVERVSFORLAGET

FOR HAANDVÆRK, HANDEL OG INDUSTRI

Aktieselskab

DR. PRIEMESVEJ 2

KØBENHAVN V.

TELF. EVA 370

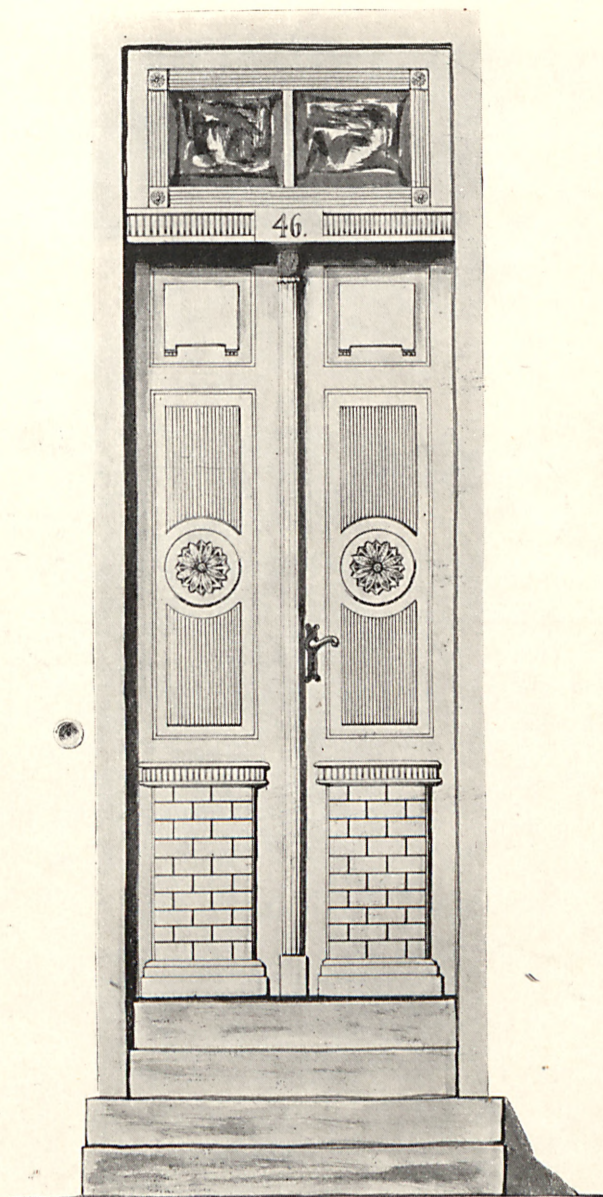
Augd. 63

Det er et velkendt malerisk Motiv de 13 Ejendomme, der nu forsvinder ud af det christianshavnske Gadebillede. Ved Studier i Biblioteker og Arkiver kunde der sikkert ogsaa findes meget frem om disse Bygninger og om deres Beboere gennem Hundreder af Aar, men i det lille Hefte her er nærmest taget med, hvad man kunde naa at se under selve Nedrivningen. Heftet er blevet til i Byger af Kalkstøv og under Brag af styrtende Murværk. Foruden med Blyant og Tommestok og Skitsebog maatte man være forsynet med Mejsel og Brækjern for at lokke de inderste Hemmeligheder frem, og det lønnede sig overmaade at gaa haardt paa med Værktøjet, thi Husene gemte næsten allesammen paa en eller anden skjult Skat, et Kunstværk eller et Stykke ypperligt Haandværk fra ældre Tider.

De sidste Beboere har næppe skænket disse Ting Opmærksomhed. Alt var jo overmalet og delvis skjult under Tapeter og Paneler. Men maaske vil det alligevel mere en og anden at høre lidt om de kendte Steder, og saa kunde Heftet jo gemmes som et lidet Minde om de Dage, der er henlevet i disse afsides stille Gader.

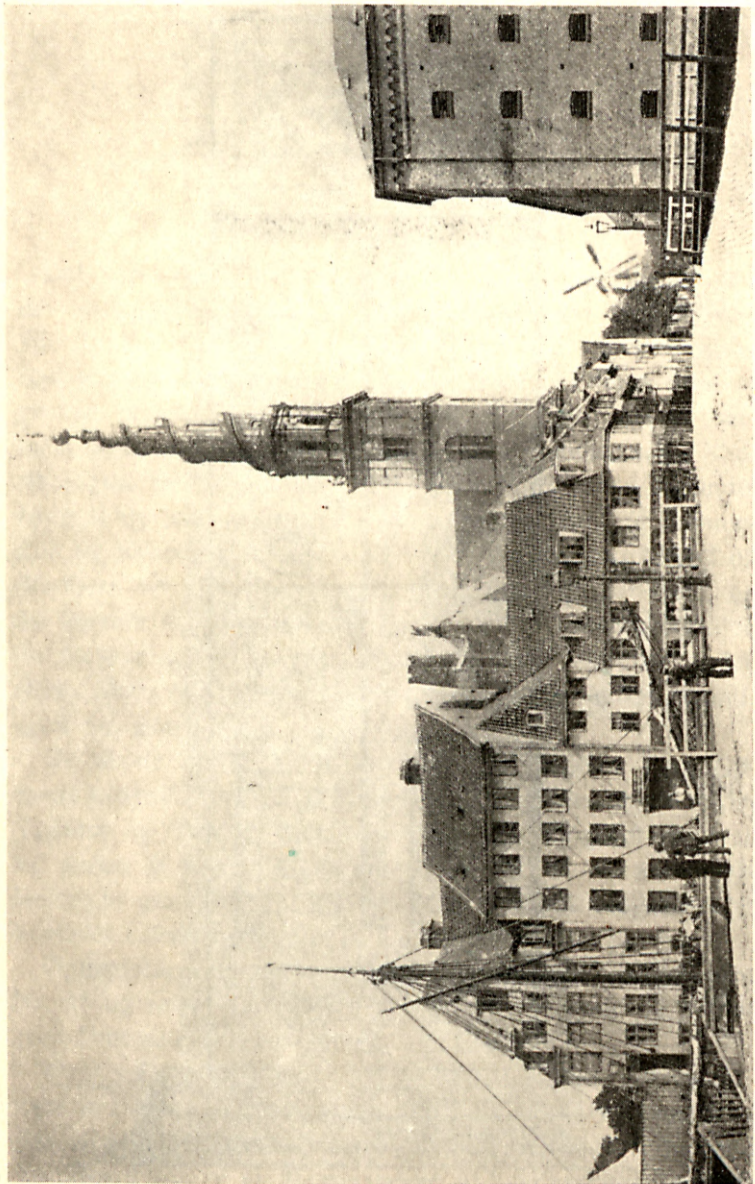
Optegnelserne begynder i Overgaden oven Vandet med Nr. 46 og følger Husrækken langs St. Annægade og slutter med Dronningensgade Nr. 63.

Overgaden oven Vandet Nr. 46 er et Gavlhus, der vel kan være to Hundrede Aar gammelt. Især er Gadedøren værd at se paa, den er dog kun halvt saa gammel som Huset, den er i Empirestil og er et Mesterstykke af Snedkerkunst og med Laasetøj, som en Kunstsmid nuomstunder maatte være tvun-

O. 46

1870

42

44

46

46 44 42

gen til at beundre. Fire Trin af rød Sandsten fører op til den høje fornemme Gadedør. Vindvet over den er nu delt ved en Sprøse midt paa, men det har oprindeligt været mere pynteligt med en oval Blomsterkrans i Billedskærerarbejde. I Gadegangen er indmuret to Relieffer med musicerende Engle, de har hørt til i den Slags hvide Fajanceovne, som var moderne for et lille Hundrede Aar siden.

Indvendig er Huset grundigt forandret i Empiretiden, man kan se det paa Skillerumsvægge, Paneler, Loftrosetter og Dørbeslag. Paa Døren til Baghuset og paa Lemmen til det lille mørke Rum under Trappen i Gadegangen var der bevaret nogle smaa Beslag, som Bymuseet sikrede sig.

I den store rummelige Tofagsstue nærmest Gadedøren boede for en cirka tredive Aar siden Tegneren Axel Nygaard, det var da Kunstneren kom hjem fra aarlange Rejser i Europa, da Forlag og Bladredaktioner begyndte at overvælde ham med Bestillinger.

Overgaden oven Vandet Nr. 44: Huset er ganske ligetil med fem Fags Facade og en stor, bred Port. Inde i Portvæggen er indsat en Gipsmedaillon, Thorvaldsens "Dagen". Kunstneren modellerede baade "Dagen" og "Natten" i Løbet af et Døgn, det var i Rom i Sommeren 1815.

Fra Ejendommens Gaard er der et ægte christianshavnsk Kik over til Vor Frelsers Kirke. Bagved Forgrundens lave Bebyggelse løfter det skønne Taarn sin fine Spiral op imod Himlens fjerne Blaanen. Den solflimrende Figur balancerer saa let deroppe paa Guldkuglen i det svimlende Rum, hvori de hvide Skyer sejler saa sagte bort. Gaar man op i Huset og ser ud af Gaardvinduerne, kommer der mere og mere af Kirken tilsyne. Først Tagets sortblanke Tegl og irgrønne Kobber, og saa selve den mægtige Murmasse brunrød med Ornamenten af graahvid Sandsten. Nede i Gaardene staar Skygger af Tage og Skorstene paa skraa over gulstrøget Bindingsværk. Nedbrydningsmandskabet holder just Middagspause nu, det er en liden Frist, der endnu forundes de gamle Huse, og de bruger deres sidste Minutter til at tage sig allerbedst ud i.

13

15

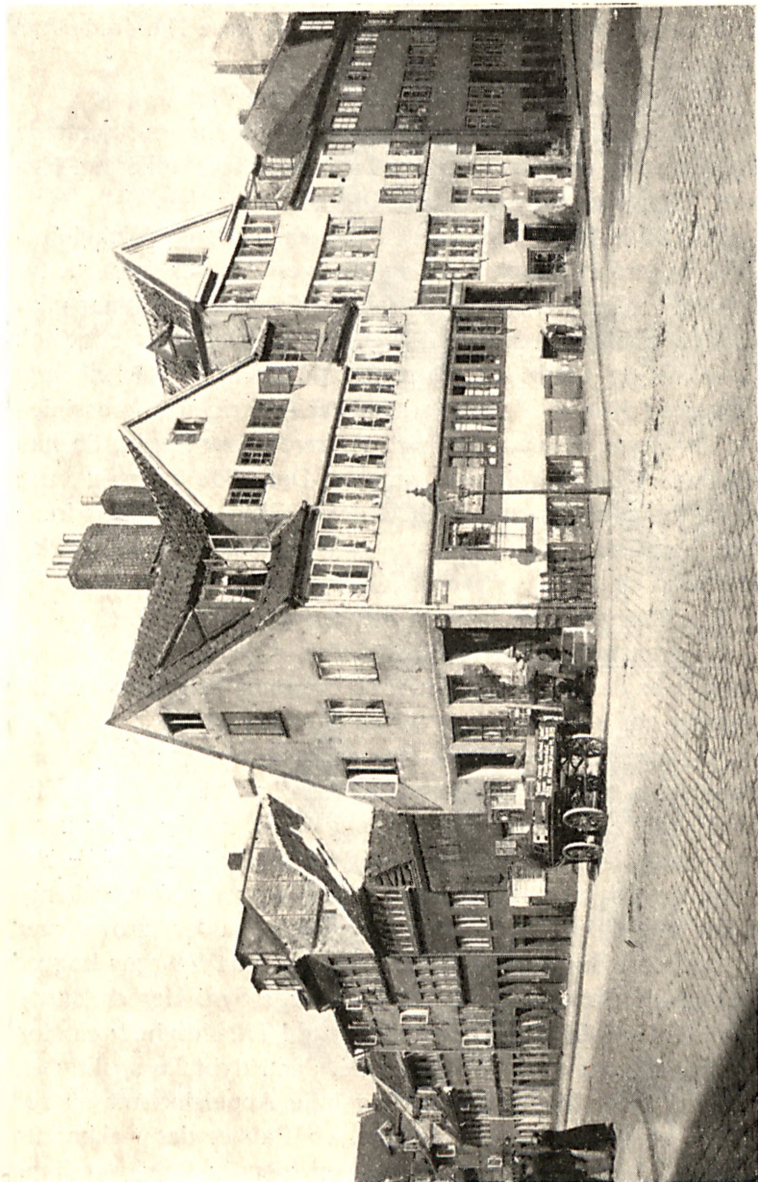
17

19

I Huset boede Løjtnant Anker, medens han efter Krigen gik om i Byen og kedede sig over Fredens Velsignelser. Han fødtes omtrent for Hundrede Aar siden og levede sin Ungdom hen i Helteroller paa Alhambrateatret. Da Krigen 64 brød ud, meldte han sig frivilligt og blev Helt i Dybbølskansen Nr. 2. Efter Felttoget blev Anker stærkt fejret i Hovedstaden, Kongen hædrede ham med en prægtig Kappe og et Ridderkors, desuden fik han en Æressabel og et Uhr fra begejstrede Bornholmere. Altsammen formaaede dog ikke at trøste Anker for Tabet af det fornøjelige Krigerliv, den arbejdsløse Helt slog sig paa Drik og Billardspil. Tilsidst oplevede han vist igen at kunne trække i Uniform, — der er noget om, at Helten endte som Bybud paa Højbroplads.

I Ejendommen har Appels Sæbefabrik haft til Huse, og til denne Sæbefabrik kan stedfæstes en Episode i Maleren Poul S. Christiansens Liv. Den særprægede Kunstner begyndte fornuftigvis sin Ungdom med at gaa i Møllebyggerlære, men det tilfredsstillende aldeles ikke hans intellektuelle Interesser, han tog derfor paa Seminarie og virkede siden en Tid som Lærer paa Landet. Der var det, han følte sit Kunstnerkald, og Maleren Kr. Zahrtmann fattede Interesse for den intelligente Bonde og gav ham Plads som Elev paa sin Skole. Den flittige Elev var ogsaa flittig til at søge Legater, men fik ingen. Han maatte imidlertid tjene noget til Livets Op- hold, han skar Rammer for andre Malere, og han kunde leve for 75 Øre om Dagen. Saa var han saa heldig at komme paa Sæbefabrikken, det var netop en af de Ting, han kunde tjene noget ved, og det har været i Firserne. Han skulde undervise Fabrikspigerne i at male Juleengle. Han døde for et Par Aar siden.

Overgaden oven Vandet Nr. 42, Hjørnet af St. Annægade. Uden for denne Ejendom ved Hakked i Bolværket har der indtil for ikke saa længe siden staaet en rigtig gammeldags Post, hvor Kvarterets Beboere hentede Vand. Her er saa hyggeligt i det lave Hjørnehus, her er mange blanke Messingbeslag, Klokketræk, Dørhaandtag og Laase. Mod Gaarden er der smaarudede Vinduer med gammelt Glas i, saa at alt

57 59 61 63

udenfor ser saa grønt ud. Hele Huset er sirligt og velholdt, paa en af Vinduesruderne er med en Diamant ridset Navnet C. Seemann, og det kan nok se ud til at være Hundrede Aar siden, at det er gjort.

St. Annægade 15, intet bemærkelsesværdigt.

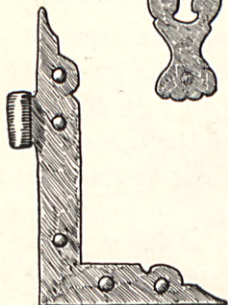
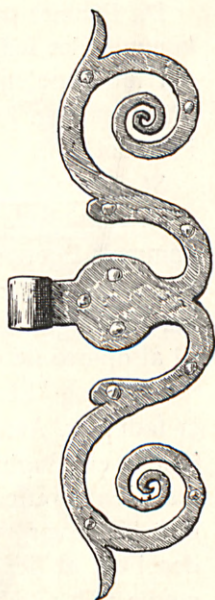
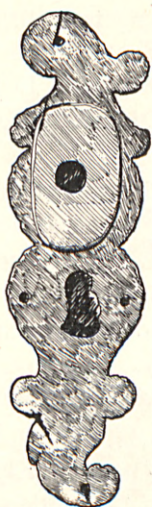
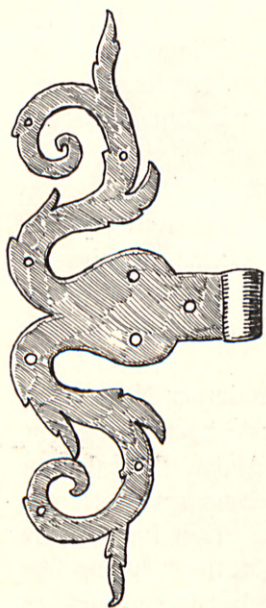
St. Annægade 17, Gadedøren har otte lige store firkantede Fyldinger og en Overligger med rammeagtig Profilerung. Husets Trappe er tilbygget udvendig mod Gaarden.

I den lille Butik mod Gaden har en moderne Michel Angelo dekoreret baade Loft og Vægge. Det ser forfærdeligt ud! Men alligevel! Det er jo Verdenshistorie, man staar midt i, Verdenssituationen som den er just nu. Det er tydeligt nok Stauning og Stalin og Hitler og Mussolini, der er afmalet i hver sit Hjørne af Lokalet; og det er Krigen i Abessinien og det fjerne Østen, som har inspireret Kunstneren, da han dyppede i de allervildeste Kulører. Det vilde egentlig være et herligt Museumsstykke, hele denne Stue — om Hundrede Aar. Paa Døren til Gaden var malet Lokalets Kendemærke, Hammer og Segl.

St. Annægade 19. Intet bemærkelsesværdigt.

St. Annægade 21. Over Gadedøren er en profileret List og oven over den er der et fordybet, firkantet Felt, som maaske engang har været Pladsen for en Bomærkesten.

Nogle af Stuerne i dette Hus er fuldstændig beklædt med Panelværk, og en af Dørene har særlig fine Snirkelbeslag. Vand og Vask er ude paa Trappegangen. En Arbejder kommer netop ind med sit Værktøj. Han skal til at brække Panelet fra Førstesalens Vægge. Det knager og skriger længe i det seje Træ, førend den store Flage falder forover med et rædsomt Bumb. Men se nu bare der! Paa Væggen bagved det gamle Panel viser sig et mærkeligt Syn. Her er Barnelevets Eventyrbilleder fæstnet i lunefuld Tilfældighed: en stor, flyvende Stork over en Poppelallé, der i dybt Perspektiv fører ind til et lillebitte Slot, bag høje Appelsintræer en rød Ridderborg med tvende Taarne, en Palme, der rækker fra Gulv til Loft og midt i det hele en hjemlig Ræv, der lister af Sted med en Gaas i Flaben. Det hele en Meningsløshed,

*beslay of fern
of missing part
above of number*

der fylder Væggen og har skullet fornøje Beboerne engang i Christian den Syvendes Tid.

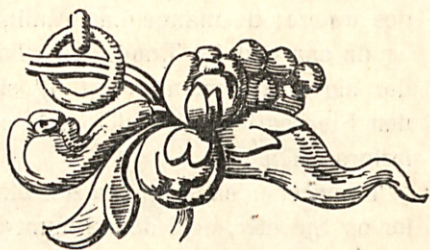
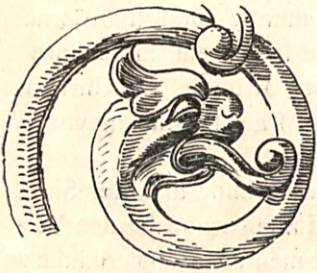
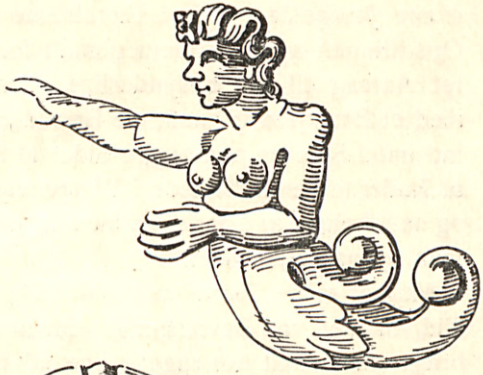
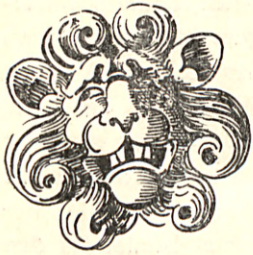
Da Panelet paa Værelsets modsatte Væg bliver flaaet fra, kommer det for Dagen, at Væggen her er Klineværk. I Stedet for Mursten er der pakket Ler mellem Bindingsværket. Sligt ser man jo nuomstunder ellers kun paa Smaahuse ude i Landet.

St. Annægade Nr. 23. Intet at bemærke.

St. Annægade Nr. 25. Gaardsidens Bindingsværk er ældgammelt Egetømmer. Ude i den snævre Gaard vantrives et lille Kastanietræ. Det staar der og strækker sig for at kunne faa Luft og føle lidt Solstrejf, men nu kommer det jo ikke til at opleve flere Somre.

I sin Bog "Et lille Kræ" siger Martin Andersen Nexø: "Jeg er født i St. Annægade, lige under Frelserkirkens Guldkugle, inde i en Bagbygning paa en Kvist. "Anden Bagsal over Gaarden", rettede Mor mig altid senere, naar vi talte om det. "Det var virkelig en pæn Lejlighed! Den havde bare den Fejl, at der ikke var til at være for Rotter," føjede hun gerne til." — Kvarterets Beboere har hædret Huset her med Betegnelsen Nexøs Fødested, men ved at kigge i Kirkebogen kan man let konstatere, at det er i Nr. 33, Digteren kom til Verden den 26. Juni 1869. Men i den Del af Gaden er Ejen dommene fornyet for ikke saa mange Aar siden.

St. Annægade 27. Det er saa typisk for Christianshavn, dette store smukke Bindingsværkshus, som er Hjørnested til Dronningensgade, og hvem husker ikke det underlige lave Plankeværk eller Træskur, som sluttede sig til i St. Annægade. Hjørnegrundens Ejere kan følges tre Hundrede Aar tilbage i Tiden, og det kunde se ud til, at det er Kaptajn Bender ved Drabantgarden, som har ladet den nu staaende Bygning opføre engang i 1730erne. I Løbet af de to Aarhundreder er der dog blevet meget forandret, især indvendig i Huset, og det er kun faa Ting, der nu er tilbage fra Opførelsestiden, egentlig kun nogle Laser af Voksdugstapeter og Lærredstapeter. Disse farveglade Rester skjuler sig bag mange Lag mere moderne Tapetpapir.

Design 61

I Stueetagen er der et Vindu ud mod Dronningensgade, som udefra er lukket med en grønmalet Skodde forsynet med svære Jernbeslag. Inde i Værelserne kan man se, at det er Opstillingen af en Skillevæg midt for Vinduet, der har været Aarsag til det besynderlige Arrangement. Da man nu med et Brækjern fjernede de Brædder, der dækkede Vinduet ind imod Stuerne paa begge Sider af Skillevæggen, saa man, at Ruderne var indfattede i Blysprosser. Det er saa sjældent og mærkeligt, at baade Vinduet og den grønmalede Skodde maa op paa Bymuseet.

Museet ejer i Forvejen en lille Tegning af Stedet fra den Tid, da der var Beværtning i Stuen. Et stort Skilt var anbragt saadan, at det ragede lige ud fra Hjørnet. Paa Skiltet var malet tre Flasker og den liflige Forklaring: ØLL-UD-SALG.

Dronningensgade Nr. 59. Firefags Gavlhuis. Over Kældernedgangen ligger en Sandstensplade baaret af to smukke Empirekonsoller; ellers intet bemærkelsesværdigt.

Dronningensgade Nr. 61 er et helt uanseeligt og kedsommeligt Hus, som det vel næppe kan lønne sig at trave igennem, og saa skulde denne Tur netop give det rigeste Udbytte. I en af de smaa lavloftede Lejligheder paa anden Sal var der en Ornamentfrise øverst paa begge Sider af en Skille-rumsvæg. Frisen var overmalet og overklistret med Tapet, men det var tydeligt, at den ikke var af Gips, den var af Træ, gammelt, mørkt Egetræ. Frisen maatte altsaa undersøges nøjere; de mange Lag Maling maatte forsigtigt fjernes, og da saa endelig Træets Overflade kom frem, aabenbarede der sig et overmaade rigt og skønt Arbejde fra Christian den Fjerdes Tid, det vil ogsaa sige fra Christianshavns allerførste Dage.

Træet er udskaaret, saa det bliver levende af lutter Snirkler og Spiraler, og i denne muntre Fabelverden færdes Væsner, som nok er af menneskelig Art, men som deler Skikkelse med baade Planter og Dyr. En snerrende Løve- og et stumt stirrende Menneskeansigt kommer tilsyne imellem Frugtklaser, tunge af Yppighed; det hele er et sælsomt Syn,

der vækker Gysen eller Morskab alt efter Beskuerens Indstilling. Men hvor dygtigt det dog er gjort, det fine Arbejde! Han, den ukendte Renaissancemester, har rigtignok haft en snild Haand og et sikkert Greb paa sit skarpe Værktøj.

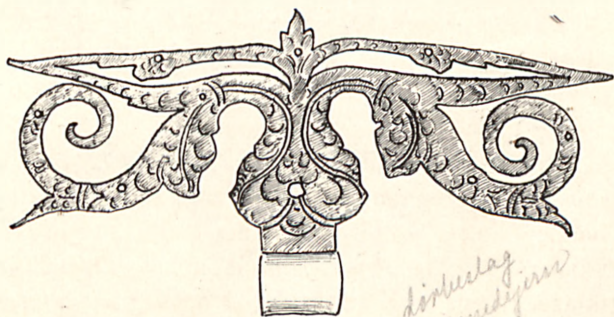
Jo, Huset her havde gemt sine Skatte godt, nu overtager Bymuseet dem, og skal lægge dem frem til Beskuelse og Beundring.

Dronningensgade Nr. 63. Heller ikke denne Ejendom ser hemmelighedsfuld ud, men det var alligevel bedst at se den grundigt igennem, og her i Værelset til venstre for Gadedøren, dér møder man Overraskelsen. Den sorte Kakkelovn har en Baggrund, der funkler af Guld. Yppige Akantusgrene og elegante Guirlander fylder et rammeformet Felt. Det er en Pragt, som synes hentet fra et Slot eller en Kirke, for ingen Privatfolk kunde da finde paa at ødsle saa overdaadigt med Forgylndning paa en Kakkelovnsplads, men det bliver Museets Sag at klare det skønne Problem.

Der er et helt andet Problem, som staar i Forbindelse med de tre sidstnævnte Ejendomme. "Capricioca"s Digter, Thomas Overskou, kan være født i et af disse Huse, men i hvilket af dem lykkedes det ikke at faa opsporet.

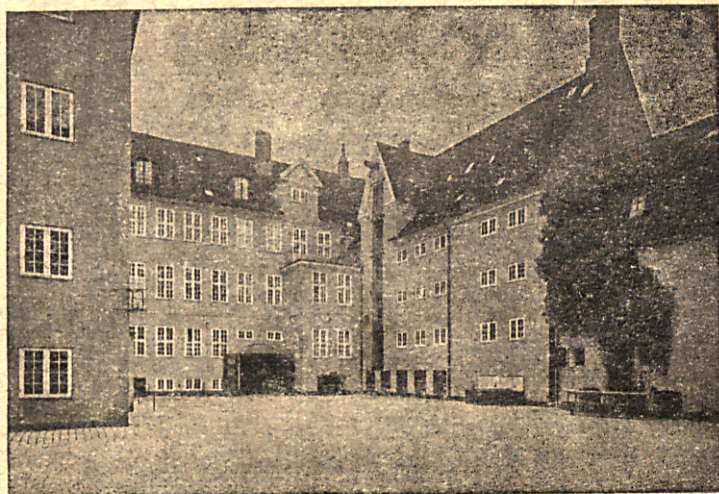
Saa er vor Vandring til Ende for denne Gang; vi fik set lidt af de Mærkværdigheder, der gemte sig i de gamle Huse.

I det næste Hefte gaar vi paa Opdagelse i en anden christianshavnsk Karré.

*disse
af overskou*

- Side 1. Forgyldte Udskæringer fra Dronningensgade 63.
Side 3. Gadedør Overgaden o. V. Nr. 46.
Side 4. Fotografi c. 1870.
Side 5. Overgaden o. V. Nr. 46—44—42.
Side 7. St. Annægade 13—15—17—19.
Side 9. St. Annægade Nr. 13—27 og Dronningensgade 57—59—61—63.
Side 11. Beslag af Jern og Messing paa Døre og Vinduer.
Side 13. Detaljer af Frisen fra Dronningensgade Nr. 61.
Side 15. Dørbeslag af Smedejern.

HEERINGS GAARD

Opført 1785

Curaçao Heering

Creme de Cacao Heering

Liqueur Palmet Heering

Peter F. Heering

KGL. HOFLEVERANDØR

Grundlagt 1818